

OPDRACHT

De Nederlandse economie trekt aan, maar schuldenproblematiek blijft een van de grootste uitdagingen in het sociaalmaatschappelijke domein. Schuldenproblematieken worden ook steeds complexer; door de veelheid aan oorzaken, diversiteit van de schuldenaren en toename van het aantal schuldeisers.

In Breda wordt veel inzet gepleegd om de schuldenproblematiek aan te pakken. De huidige aanpak is effectief, maar ook lang, intensief en kostbaar. Daarom heeft de gemeente Breda in samenwerking met Zorg voor elkaar Breda de volgende City Challenge geformuleerd:

“Welke initiatieven kunnen er samen in Breda opgezet worden om huishoudens die risico lopen op schulden, eerder te bereiken en te helpen?”

In de Vraag & Antwoord pagina op de CityChallenges website is aangegeven dat er zowel interesse is in het voorkomen en/of oplossen van schuldenproblematiek.

Afbeelding 1: fragment uit de Human documentaire 'Schuldig' (2016).

ANALYSE

Multiproblematiek heeft bijna altijd een financiële component (Telegraaf, 2015). Onderzoek voor Divosa in West-Brabant laat zien dat wel 70% van de hulpvragen die worden doorgezet naar het wijkteam financieel van aard zijn (Farla & Schut, 2016). Qua omvang zijn er in 2015 alleen al in de regio West-Brabant 90.400 aanvragen bij de schuldhelpverlening geweest. Een gemiddeld huishouden klopt daar aan met een schuld van ongeveer 43.000 euro en heeft tot wel 14 schuldeisers (Farla & Schut, 2016).

Schulden treffen niet alleen het huishouden, maar ook familie, vrienden, werkgevers, ondernemingen en andere stakeholders ervaren de gevolgen van schuldenproblematiek. Schuldenproblematiek drukt op de samenleving. Daarom is iedereen erbij gebaat om oplossingen te vinden die schulden kunnen oplossen en het liefst voorkomen. In deze City Challenge is men dan ook op zoek naar **lokale initiatieven** waarbij meerdere partijen worden betrokken en de krachten in de wijk kunnen worden benut.

Wet- en regelgeving omtrent schulden kunnen conflicteren (Farla & Schut, 2016). Toegenomen **complexiteit** zorgt ervoor dat maatwerk door ervaren vrijwilligers en professionals essentieel is. In deze inzending wordt de inzet van deskundigen dan ook als noodzakelijk beschouwd.

Huishoudens met schulden worden opgeslokt door hun zorgen. Opvoeding, werk, relaties en vrijetijdsbesteding staan **onder druk**.

In de recente documentaire 'Schuldig' van omroep Human worden verschillende stakeholders rondom schuldenproblematiek in Amsterdam Noord gevolgd.

Verschillende schuldenaren komen aan het woord:

“Ik ben mezelf niet meer, ook niet als moeder. Het kost me veel kracht en energie. Het heeft me uitgeput. [...] Het is me te veel.”

“Ik heb geen gezag over mijn leven, ik ben een lopende tijdbom. [...] Door de stress jaag ik iedereen weg, ik ga niet meer naar buiten. Ik schaam me tussen mensen. Ik kan niet veel verdragen.”

“Ik ben doodmoe van het proberen om alles een beetje bij elkaar te houden.”

Onderzoek heeft uitgewezen dat schuldenproblematiek daadwerkelijk veranderingen teweegbrengt in het brein; mensen vervallen in korte termijn denken en nemen impulsieve beslissingen (Van Weezel, 2016). Het IQ neemt af door de permanente aanwezigheid van stress.

In deze inzending wordt er daarom gezocht naar een initiatief waarbij lokale stakeholders (potentiële) schuldenaren kunnen ondersteunen. Ter exploratie is er over de gehele breedte van het schuldentrajec naar oplossingen gezocht, voor zowel jongeren als volwassenen. Op de volgende pagina zijn de ideërictingen op een rij gezet.

IDEE

De gemeente Breda onderscheidt drie fasen in schuldhulpverlening; preventie, oplossen en nazorg. In een brainstorm zijn per fase ideeën gegenereerd, met de focus op preventie.

De ideeën zijn hieronder gegroepeerd. Vervolgens is het meest interessante cluster verder uitgewerkt.

BRONNEN

Farla, E. & Schut M. (2016). *Creatief met bijstand en schulden*.

HUMAN. (2016). *Schuldig*. Geraadpleegd op 5/12/16 op <http://www.human.nl/schuldig.html>.

Telegraaf. (2015). *Eerst schulden oplossen, dan pas andere problemen aanpakken*. Geraadpleegd op 30/11/2016 op http://www.telegraaf.nl/dft/geld/werk-inkomen/24526957/_Eerst_schulden_oplossen__dan_pas_andere_problemen_aanpakken_.html.

Van Weezel. (2016). *Hoe schuldenaren steeds dieper in de problemen komen*. Geraadpleegd op 24/11/16 op <http://www.volkskrant.nl/economie/hoe-schuldenaren-steeds-dieper-in-de-problemen-komen~a4413701/>.

PREVENTIE**INTERVENTIE EN BEMIDDELING**

Big data toepassen voor eerdere signalering

Noodfonds dat acute schulden oplost

Financieel leenverbod voor kwetsbare doelgroepen

OPLOSSEN

Faciliteren van schuldeisers om een duurzame oplossing te vinden

NAZORG**INFORMELE ONDERSTEUNING**

Lotgenotenclub

Praatgroep

Schuldenaren koppelen aan een maatje welke uit de schulden is.

BEWUSTWORDING VOLWASSENEN

Een online vast-elasten monitor

Week leven als minima

Tijdschrift over hoe het is om te leven met schulden

Dag van de schulden

BLIJVEN PARTICIPEREN

Alternatieve betaalmethodes

Extraatje voor schuldenaren

Bespaartips in de buurt

BEWUSTWORDING JONGEREN

Onderwijsprogramma's waarin Ec, Wi en M&O gecombineerd worden

Presentatie van oud-schuldenaar

Campagne bus met voorlichting

Serious game met financiële dilemma's

Afbeelding 2: Informele ondersteuning.

INFORMELE ONDERSTEUNING

Omdat de geestelijke gezondheid van huishoudens met schulden zeer belangrijk is tijdens het schuldsaneringstraject zet deze inzending in op maatschappelijke participatie van schuldenaren. Schuldsanering kan een lang en slopend proces zijn waarbij emoties hoog oplopen. Schuldenaren zijn in deze periode erg gebaat bij een luisterend oor en een milde blik. Naast de inhoudelijke ondersteuning van schuldhulpverleners kan het verhelderend zijn om met andere 'lotgenoten' zorgen te delen. Zowel met buurtgenoten die op dit moment in de schulden zitten als met bewoners die hun schulden hebben afgelost. Beide groepen kunnen informele ondersteuning bieden aan het huishouden met schulden en daarmee de professional ontlasten.

Door de ideeën lotgenotenclub, praatgroep en maatje te combineren is het concept BudgetBuddy ontstaan. Hierin kunnen huishoudens met schulden lokaal in contact komen met ervaringsdeskundigen, namelijk oud-schuldenaren. Deze herkennen zich in de situatie en hebben het schuldsaneringstraject zelf met succes doorlopen. Uitwisseling tussen huidige en oud-schuldenaren biedt de huishoudens met schulden praktische tips en hoop voor de toekomst; het komt goed.

Daarnaast laten bijeenkomsten voor bewoners met actuele schulden zien dat ze niet alleen staan in hun traject; het schept saamhorigheid en de gelegenheid om stoom af te blazen.

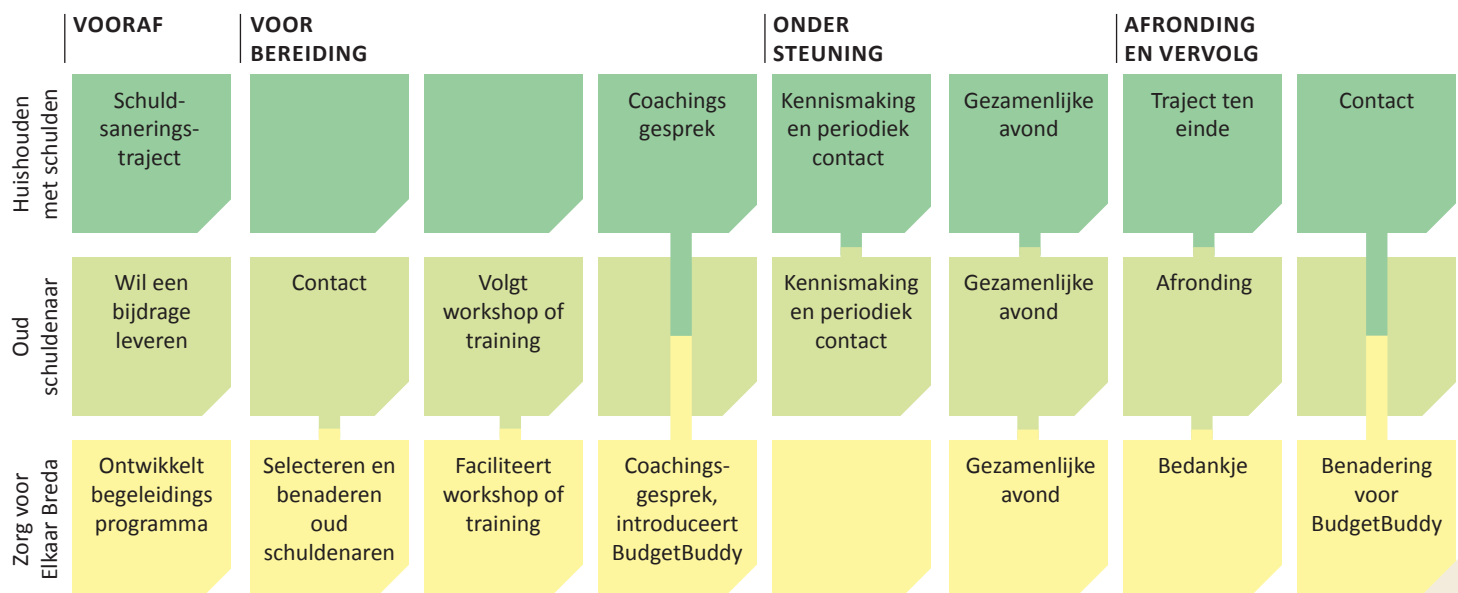
CONCEPT

BudgetBuddy maakt gebruik van de ervaring en empathie van oud schuldenaren. Ze zijn een rolmodel voor huishoudens met schulden en kunnen uit eerste hand vertellen over obstakels, meevallers en de af te leggen weg. Een zorgvuldige koppeling tussen huishoudens en oud schuldenaren zorgt voor perspectief om door te gaan en is een terugkerend lichtpunt in een zware periode. Omgekeerd geeft BudgetBuddy de oud schuldenaar motivatie om het goede voorbeeld te geven en op de goede weg te blijven.

BudgetBuddy maakt op deze manier gebruik van aanwezige kennis en kunde in de wijk en ondersteunt professionals, wat kostenbesparend werkt. Aanvullend zouden deze vrijwilligers ook bijeenkomsten voor de actuele schuldenaren kunnen faciliteren.

Afbeelding 3: BudgetBuddy voorbeeld, om de twee weken samen koffie drinken.

PROCES

De bovenstaande figuur toont de drie voornaamste stakeholders, hun rol en de stappen in het proces.

Huishoudens met schulden zitten in een minnelijk of wettelijk schuldsaneringstraject. Naast inhoudelijke ondersteuning van schuldhulpverleners in het creëren van inzicht en overzicht is het prettig om het hart te kunnen luchten.

Oud-schuldenaren herkennen de situatie, ze hebben deze zelf meegemaakt. Schuldhulpverleners benaderen oud-schuldenaren aan het einde van hun saneringstraject voor een rol als maatje. Uit betrokkenheid kunnen ze kiezen om huishoudens met actuele schulden te ondersteunen. Ze volgen een korte training waarin wordt uitgelegd wat de ondersteuning inhoudt en wat daarbij belangrijk is.

Vervolgens bemiddelt de schuldhulpverlener in het vinden van een goede match. Hij vertelt de schuldenaar over de mogelijkheid van een BudgetBuddy.

Een vergelijkbaar initiatief dat in Nederland plaatsvindt is stichting Schuldhulpmaatje. Ook hierin worden vrijwilligers opgeleid in het ondersteunen van schuldenaren. BudgetBuddy gaat hierin verder door oud schuldenaren in te zetten die de problematiek zelf hebben ervaren. Ze kunnen zich moeiteloos inleven en zijn daardoor geloofwaardig.

Er zijn voorwaarden verbonden aan een lokale afdeling van stichting Schuldhulpmaatje, zoals de betrokkenheid van kerken en/of christelijke gemeenschappen. Gezien de aanwezige voorzieningen binnen Zorg voor Elkaar Breda zou het voor de hand liggen om gebruik te maken van de bestaande infrastructuur in de organisatie. BudgetBuddy zou binnen het Zorg voor Elkaar Breda netwerk kunnen opereren. Door de inzet van vrijwilligers werkt BudgetBuddy kostenbesparend. Bovendien zijn de vrijwillers niet zomaar vrijwilligers, maar lokale ervaringsdeskundigen die zelf (met hulp) uit hun schulden zijn gekomen.